

Väinö Tannerin selostus Pohjoismaisen Yhteistyökomitean
kokouksessa Tukholmassa 14/12-1941.

Kun viimeksi toukokuun 11 päivänä tänä vuonna olimme koolla Tukholmassa, annettiin suomalaisten edustajain puolesta laaja kuvaus olojen kehityksestä maassamme Moskovan rauhanteon jälkeen. Tästä selostuksesta kävi ilmi, että tämä rauhansopimus, josta me emme tosin olleet varsin paljon odottaneetkaan, näyttäytyi täysin pettäväksi. Vastapuolen, Neuvostoliiton taholta ei sitä ensi päivästä alkaen yritettykään pitää kunnialla. Maatamme kohtaan harjoitettiin monella tavalla painostusta, kiristystä ja uhkeuksiakin. Aikaansaamalla sisäisiä levottomuuksia koetettiin sen ohella muokata mielialaa soveliaammaksi vastaanottamaan uutta venäläisten hyökkäystä. Selostuksessa mainittiin edelleen, että kaikki tämä oli omiaan ajamaan yleistä mielipidettä lähentymään Saksaan, mikä oli ainoa valtio, jonka taholta voitiin odottaa edes jonkinlaista vastapainoa Neuvostoliiton taholta tulevaa uhkaa vastaan. Lopuksi kosketeltiin tässä selostuksessa silloin liikkeellä olleita huhuja odotettavissa olevasta yhteentörmäyksestä Saksan ja Neuvostoliiton välillä. Näihin huhuihin ei kuitenkaan sinä hetkenä mitään suurempaa uskottavuutta sisältynyt.

Sinä hetkenä ei meistä kukaan osennut aavistaa, että olimme niin lähellä räjähdystä. Ei kuitenkaan kestänyt puoltatoista kuukautta enempiä ennenkuin tämä räjähdys oli tapahtunut ja maailman kaksi mahdollinta militäärivaltiota, Saksa ja Neuvostoliitto, olivat alkaneet sodan keskenään.

Senjälkeisenä aikana on paljon ennättänyt tapahtua. Hyvin ymmärrettävistä syistä on edellä mainittu Saksan ja Neuvostoliiton sota painanut syviä jälkiä kaikkiin tapahtumiin. Suomeakin ovat nämä tapahtumat läheltä koskettaneet. Maamme on uudelleen joutunut sotaan ja sen moniin vaiheisiin. Länsivallat ovat sekaantuneet tähän meidän sotaamme useiden noottien kautta. Suomi on myöskin joutunut liittymään tunnettuun anti-kominterneopimukseen. Ja viimeksi olemme, viikko takaperin, saaneet vastaanottaa Englannin sodanjulistuksen, mihin arvonnukaisessa järjestyksessä ovat liittyneet sen eri dominiot. Maamme, joka aikaisemminkin on ollut monien vaiheiden kohteena, on siten jälleen saanut elää vaarallisia ja jännittäviä aikoja.

Viime toukokuussa ei meillä todellakaan ollut minkäänlaista varmaa tietoa siitä, että tapaukset tulisivat kulkemaan tällaisia teitä. Vielä niinkin myöhään kuin toukokuun 5 päivänä ilmoitti Saksan Suomessa oleva lähettiläs, ettei Saksan hallituksella ollut aihetta uskoa sodan syttyvän Saksan ja Neuvostoliiton välillä. Jonkun verran myöhemmin me Suomessa kuitenkin saimme erinäisiä hiltajaisia varoituksia siitä, mitä mahdollisuuksia edessään oli olemassa. Niinpä Saksa kesäkuun alussa pyysi oikeutta saada kuljettaa pohjoisesta etelää kohden yhden divisionan ja samoin etelästä pohjoiseen yhden divisionan, joiden tuli kohdata toisensa Rovaniemen kohdalla. Syyskuussa v. 1940 tehdyn joukkojenkuljetussopimuksen nojalla suostuttiin tähän Suomen taholta. Tästä joukkojen siirrosta ilmoitti Saksan hallitus silloin vielä ystävällisissä suhteissa olleelle Neuvostoliiton hallitukselle. Jonkun verran myöhemmin Suomea varotettiin uudelleen mainitsemalla, että jännittynyt tilanne näiden molempien suurvaltain välillä voi kehittyä sotatilaksi. Tämä antoi aiheen Suomelle kesäkuun puolivälissä mobilisoida puolustusvoimansa kaikkien mahdollisuuksien varalta.

Kun sitten näiden molempien suurvaltain yhteentörmäys alkoi kesäkuun 22 päivänä alkoi Saksan hyökkäyksellä Neuvostoliittoa vastaan jouduimme me Suomessa heti samana päivänä ilmahyökkäysten kohteeksi Neuvostoliiton taholta. Näitä ilmahyökkäyksiä jatkui päivittäin ja kesäkuun 25 päivänä oli laajoille aloille ulottuva, useiden satojen lentokoneiden tokmeenpanema pommitus Suomessa. On sangen luultavaa, että Suomi ilman näitä provosoivia lentohyökkäyksiäkin olisi joutunut mukaan tähän sotaan, mutta nämä hyökkäykset suorastaan pakkottivat meidät ryhtymään puolustustoimenpiteisiin. Näin Suomi, 15 kuukauden kuluttua edellisen sodan päättymisestä, joutui uudelleen käymään raskaan sodan. Tämä sota on ollut sekä virallisesti että todellisesti yksinomaan puolustussotaa. Samalla se on ollut suursodasta erillään olevaa, Suomen etua turvaavaa taistelua.

Suomen sodan kulku on tunnettu. Alussa se oli erittäin kovaa. Neuvostoliitto oli rakentanut suorastaan hirvittävät varustukset uudelle, Suomea vastaan olevalle rajalle. Ainoastaan taitavien kierto-
liikkeiden avulla tie vähitellen aukeni näiden varustusten ohitse, minkä jälkeen ne takaapäin voitiin saada hävitetyksi. Menestys on

senjälkeen ollut sekä suuri että nopea. Jo elokuun 16 päivänä joutui Sortavala käsiimme, elokuun 30 päivänä Viipurin kaupunki ja syyskuun 3 päivänä oli koko Kannas selvä. Myöskin aikaisemman rajamme taakse tunkeutuivat joukkomme. Nopeassa tahdissa vallattiin Laatokan itäpuolella olevia seutuja aina Syvärin joelle saakka, jolloin m.m. Aunuksen kaupunki joutui käsiimme. Petroskoi vallattiin lokuun 1 päivänä.

Tärkeitä osia entisestä Suomen alueesta oli kuitenkin kauan aikaa vihollisen hallussa. Niinpä vasta joulukuun 4 päivänä Hanko joutui käsiimme venäläisten ryhtyessä evakuoimaan joukkojaan. Suomenlahden saarien kohtalosta ei meillä vielä ole tarkempia tietoja ja Kalastajasaarenon Suomelle kuuluva osa on yhä edelleen Neuvostoliiton käsissä.

Tämän sodan varrella olemme voineet tehdä saman havainnon, minkä Saksa oman sotaretkensä aikana on tehnyt. Neuvostoliitto on erinomaisesti varustanut kaikki ne alueet, jotka olivat uuden rajan takana. Mutta myöskin Itä-Karjalassa, pitkin entistä valtakunnan itärajaa, olivat varustukset perinpohjaisia. Lukuisia strategisia rautateitä ja vielä useampia strategisia maanteitä ja laskelmien mukaan noin 90 lentokenttää oli rakennettu pitkin tätä rajaa. Kaikki osoitti, että tarkoituksena oli ennen pitkää uudelleen hyökätä Suomeen ja tällöin huolehtia siitä, että hyökkäys tulisi onnistumaan paremmin ja nopeammin kuin edellisellä kerralla.

Me olemme Suomessa pitäneet tätä sotaa suoranaishana välttämättömyytenä kuolemanvaarasta pelastuaksemme. Olemme senvuoksi jonkun verran kummastellen seuranneet mielialojen vaihtelua muualla maailmassa ja varsinkin Skandinavian maissa. Meidän asennettamme ei ole aina voitu tai ei ole tahdottu ymmärtää. Norjassa, joka on Saksan valtaama maa, on oltu meille suorastaan katkeria. Eivätkä mielialat Ruotsissakaan, ainakaan alussa, olleet varsin myönteellisiä.

Olemme kuitenkin Suomessa vakuuttuneita siitä, että huonosti meidän olisi käynyt, ellei tätä onnellista käännettä olisi sattunut ja elleimme tämän sodan kautta olisi voineet poistaa päämme päällä riippuvaa uhkaa. Kun meille huomautetaan, että olemme aseveljiä saman maan kanssa, joka paraikaa sortaa Norjaa ja pitää ylintä valtaa Tanskassakin, on meidän taholtamme huomautettava, että tällaiset vertaukset ontuvat sangen pahasti. Tietenkin on niin hyvin Norjan

kuin Tanskankin asema valitettava.

Jos olot olisivat saaneet kehittyä Neuvostoliiton suunnitteleamalla tavalla, olisi Suomessa kuitenkin koko kansan tuho ollut varma. Eihän keskiajan jälkeen ole tapahtunut mitään sempoista kokonaisten kansojen hävittämistä, mihin Neuvostoliitto valloittamiaan maita kohtaan on ryhtynyt. Baltian maat ja varsinkin Viro ovat tässä suhteessa kauhistuttavia esimerkkejä. Meidän lähimpänä vaaranamme on senvuoksi ollut Neuvostoliitto. Ja meidän intressissämme on ollut saada tältä taholta esiintyvä uhka torjutuksi ja, mikäli mahdollista, pitemmäksi aikaa poistetuksi. Toivomme nykyisen sodan ainakin suuressa määrin heikentävän itäistä naapuriamme, joskaan ei liene mahdollista, että 200 miljoonainen kansa voidaan kokonaan eliminoida Euroopan vastaisesta politiikasta. Tämän idästä päin tulevan uhan rinnalla on Suomen pidettävä Saksan taholta tulevaa uhkaa sekundäärisenä.

Kuten aina historian varrella on tapahtunut, ei tämäkään episodi ole kuitenkaan voinut tapahtua ilman, että siihen tasapainopolitiikan nimessä on sekaannuttu sivultapäin. Niinhyvin Englanti kuin Yhdysvallat, jotka ovat liittoutuneet Neuvostoliiton kanssa, ovat osoittaneet huomattavaa mielenkiintoa tätä Suomen sota kohtaan. Tämän mielenkiinnon aiheen voi kyllä ymmärtää. Näiden maiden pyrkimyksenä on ylläpitää Neuvostoliiton taisteluvoimaa niin kauan kuin mahdollista. Ne etsivät senvuoksi mahdollisuuksia lähettää apua Neuvostoliitolle. Muiden yhteyksien puutteessa ovat varsinkin Muurmännin rata ja osittain myöskin Stalinin kanava erittäin tärkeitä. Niihin kohdistuvaa uhkaa pelätään senvuoksi näiden maiden taholla. Edelleen ottavat ne tietysti huomioon sen seikan, että Suomen sota-voimat pidättävät lähes 30 divisionaa Neuvostoliiton voimia taisteluista muilla rintamilla. Olemme senvuoksi jossain määrin voineet ymmärtää näiden kahden suurvallan mielenkiintoa, joskaan emme ole jaksaneet käsittää niiden puhetta oman valtakuntansa turvallisuuteen kohdistuvasta uhkasta Suomen taholta yhtä vähän kuin niiden Suomelle kohdistamia uhkauksia ja niistä johtuneita myöhempiä toimenpiteitä.

Ensimmäisenä oireena siitä mielenkiinnosta, jota näiden suurvaltain taholta osoitetaan Suomea kohtaan, oli eräs keskustelu Washingtonissa elokuun 18 päivänä Suomen edustajan Procopén kanssa. Tässä keskustelussa annettiin ymmärtää, että Neuvostoliitto mahdollisesti olisi taipuvainen neuvottelemaan rauhanteosta Suomen kanssa.

Kun mitään yksityiskohtia yhtä vähän kuin tietoa siitä, oliko tämä edes tarjous, ei esitetty, ei asiaan katsottu voitavan kiinnittää mitään huomiota. Varsinainen keskustelu mainittujen suurvaltain kanssa alkoi sillä, että Englanti syyskuun 28 päivänä lähetti Suomen hallitukselle nootin, missä Suomea vaadittiin vetämään sotavoimansa entisen, v:n 1939 rajan taakse. Tähän Suomen taholta, viittaten maamme turvallisuuden vaatimiin takeisiin, vastattiin kieltävästi. Seuraava askel oli Yhdysvaltain nootti kuukautta myöhemmin, eli lokakuun 27 päivänä, johon Suomen taholta laajoin perusteluin vastattiin marraskuun 11 päivänä myöskin kielteiseen suuntaan. Tämän jälkeen voitiin kuitenkin havaita, että Neuvostoliiton painostuksesta niinhyvin Englannin kuin Yhdysvaltain hallitukset joutuivat yhä vaikeampaan asemaan ja että mieliala varsinkin Englannissa alkoi vaatia radikaalisempia toimenpiteitä Suomea vastaan. Seurauksena oli Englannin uusi nootti, joka jälleen kuukauden kuluttua, eli marraskuun 28 päivänä annettiin Suomen hallitukselle. Tämän nootin sisältö poikkesi huomattavasti edellisestä nootista. Nyt ei enää vaadittu Suomen sotavoimien vetämistä entisen rajan sisäpuolelle, vaan ilmoitettiin, että ellei Suomen hallitus joulukuun 5 päivään mennessä lopeta sotatoimia ja vetäydy kaikesta aktiivisesta osanotosta vihollisuuksiin, ei Englannin hallituksella tulisi olemaan muuta mahdollisuutta, kuin julistaa sotatilan vallitsevan molempien maiden välillä. Nootti päättyi siis ultimatumiin, mutta vaatimukset olivat huomattavasti lieventyneet.

Tähän viimeiseen noottiin Suomen hallituksen puolesta vastattiin joulukuun 4 päivänä ilmoittaen, että Suomen sotavoimat eivät sillä hetkellä olleet enää kaukana strategisten päämääriensä saavuttamisesta, nimittäin Moskovan rauhassa menetetyn Suomen valtioalueen osan vapauttamisesta ja niiden alueiden vaarattomaksi tekemisestä, joilta käsin vihollinen oli valmistautunut tuhoamaan Suomen.

Samalla kun tämä viimeksi mainittu vastaus Englannille annettiin tiedoitettiin suullisesti ja luottamuksellisesti sotatoimien tulevan päättymään lähipäivinä. Meillä oli senvuoksi täysi aihe odottaa, ettei tämä uusi demarchi johtaisi pitemmälle meneviin toimenpiteisiin. Suuri oli senvuoksi hämmästyksensä maassamme, kun joulukuun 6 päivänä saimme aluksi radioteitse ja myöhemmin erikoisen nootin kautta tiedon,

että Englannin hallitus katsoi olevansa sodassa Suomen kanssa. Nopeassa tahdissa ja arvonnukaisessa järjestyksessä seurasivat sitten Kanadan, Australian, Uuden-Seelannin, Etelä-Afrikan ym. samankaltaiset julistukset.

On erikoisesti merkille pantava, että tällöinen sotatilan julistaminen tapahtui juuri sinä päivänä, jolloin Suomessa vietettiin itsenäisyyden 24 vuosipäivää. Se palautti mieleen elävästi itsenäisyyspäivän vuotta aikaisemmin, jolloin Molotov kutsui Suomen Neuvostoliitossa olleen edustajan luokseen esittäen Neuvostoliiton vaatimuksia Suomen edessä olevaan presidentin vaaliin nähden. Suomessa ei ole ollut helppo ymmärtää, että Englanti, joka puoliväkisin pyrki talvisotamme aikana lähettämään apua Suomelle taistelussa Neuvostoliittoa vastaan, nyt samanlaisen taistelun jatkuessa katsoo tämän antavan aiheen sotatilan julistamiseen. Monasti ovat ajatukset sen jälkeen pyörineet sen kysymyksen ympärillä, minkä näköinen maailma nyt olisi, jos Suomi olisi Englannin avuntarjouksen ottanut vastaan. Eivät Englanti ja Neuvostoliitto ainakaan olisi tänä päivänä liitossa keskenään.

Tosiasiasta tällä hetkellä on siis, että Suomi on sotatilassa koko sen valtablokin kanssa, joka käy sotaa Saksaa vastaan. Toisin sanoen me olemme ainakin nimellisesti mukana suursodassa, jota olemme kaikin keinoin koko ajan koettaneet välttää. Luultavasti ei näistä sodan julistuksista juuri tällä hetkellä eikä lähimmässä tulevaisuudessa ole Suomelle vahinkoa eikä Englannille hyötyä, sillä käsittämätöntä on millä tavalla Englanti ym. muut sodan julistaneet valtiot voisivat sotaa tällä hetkellä Suomea vastaan käydä. Mutta tulevaisuudessa ja varsinkin vastaisessa rauhateossa tämä aseman muutos saattaa aiheuttaa vahinkoa. Omasta puolestaan Suomi kuitenkin koettaa välttää kaikkia varsinaisia sotatoimia, jotta ei asemaa enemmän vaikeutettaisi.

Tämä uusi käänne on sattunut meille sangen ikävässä vaiheessa. Mieliala Suomessa oli parahiksi kypsynyt siihen, että sotatoimien edelleen jatkaminen olisi jätettävä. Kuten edellä mainitsin, oli tästä kautta rantain annettu tieto myöskin Englannin hallitukselle. Muutaman päivän viivytys sodan julistamisessa olisi siten tehnyt sen tarpeettomaksi. Tässä yhteydessä on syytä valitusten mainita, että Norjan Lontoossa oleva hallitus on näiden tapahtumain johdosta katsonut olevansa pakotettu kutsumaan lähettilänsä pois Suomesta.

Olemme pohjoismaisen yhteyden vuoksi antaneet arvoa hänen Helsingissä ololleen ja sen vuoksi vastustaneet Saksan toivomuksia hänen poislähtetämisestään. Norjan lähettiläs itse ei jaksanut käsittää Nygaardsvaldin hallituksen menettelyä ja arveli sen olevan ulkopuolisen pakkon sanelemaa. Sen verran vapautta on "vapaan Norjan" hallituksella.

Tässä yhteydessä on ehkä myöskin syytä lyhyesti kosketella meidän sotamme päämääriä ja tavoitteita. Edellä on jo tullut mainituksi, että me olemme käsittäneet tämän sotamme yksinomaan puolustusodaksi. Siitä huolimatta ovat Suomen sotavoimat joutuneet astumaan entisen rajamme ylitse ja valtaamaan melkoisia alueita Itä-Karjalasta samalla tuhoten siellä olevia varustuksia. Tämä kaikki on selitetty strategisten päämäärien vaatimaksi toimenpiteeksi. Tästä ei Suomeska kuitenkaan ole oltu täysin yksimielisiä. Niinpä sosialidemokraattisen puolueen ja eduskuntaryhmän taholta heti sodan alussa ilmoitettiin vakaana toivomuksena, ettei sotaa ulotettaisi ulkopuolelle valtakunnan entisten rajojen. Tämä meidän toivomuksemme ei kuitenkaan ole tullut huomioon otetuksi. Emme ole tästä asiasta katsooneet voivamme synnyttää erimielisyyttä, varsinkin kun oman puolueemme kin keskuudessa on tästä asiasta oltu jonkun verran erimielisiä. Olemme lojaalisuuden vuoksi ja varsinkin ulospäin tukeneet maamme viime kuukausien politiikkaa. Äskettäin pidetyssä neuvottelussa maan hallituksen ja päämajan kesken on kuitenkin saatu aikaan ratkaisu siinä suhteessa, että sotatoimien hyökkäysluonne voisi päättyä niin pian kuin tärkeä puolustuslinja, Karhumäki, olisi saatu vallatuksi. Tämä on tapahtunut Karhuken tultua vallatuksi joulukuun 6 päivänä. Puolustusvoimillemme tulee olemaan mahdollista luoda verrattain suotuisa puolustusrintama tällä kohdalla.

Tämän jälkeen on syytä kosketella suhteitamme barrikaadin toisella puolella olevaan suurvalttaan, Saksaan. Edellä on jo tullut mainituksi, että Neuvostoliiton politiikka ajoi meitä yhä enemmän lähentyään Saksaan. Omituista kyllä on läntisten demokratioiden viime kuukausien politiikka palvellut samaa tarkoituspäätä. Semmoisena kun Suomen maantieteellinen asema tällä hetkellä on, ei meillä ole muuta mahdollisuuttakaan kuin pitää välimme mahdollisimman hyvinä Saksaan päin. Kaikki meidän yhteytemme muuhun maailmaan ovat katkenneet. Tarvitsemme välttämättä elintarpeita ja monenlaisia raaka-aineita ja niitä emme mitään muuta tietä voi saada. Vain Itämeri on meille sen-

jälkeen avoinna ja sen kautta tie Keski- ja Etelä-Eurooppaan. Koko maamme talous riippuu siitä, että suhteemme Saksaan pysyvät normaalisina. Maamme koko ulkomaankaupasta kulkee tällä hetkellä 93 % Saksaan tai Saksan kautta. Jo ennen nykyistä sotaa, kesäkuun puolivälissä katkaisi Englanti yhteytemme muuhun maailmaan Ietsamon kautta, tehtyään siinä suhteessa jo sitä ennen suuria vaikeuksia.

Siitä huolimatta ei Suomessa otettu mieluisin tuntein vastaan tietoa siitä, että Saksan hallitus toivo Suomen liittyvän anti-kominternsopimukseen. Meille oli esitetty tähän suuntaan käyviä toivomuksia jo heinäkuussa ja myöhemminkin oli asiaan palattu. Välillä oli jo mainittu siitäkin, että Suomen toivottiin liittyvän kolmen-vallansopimukseen, mikä ehdotus kuitenkin Suomen taholta jyrkästi torjuttiin. Samoin antoi Suomen hallitus kielteisen vastauksen silloin kun lopullinen ehdotus anti-kominternpaktiin liittymisestä tehtiin. Kun Saksan taholta kuitenkin tehtiin siitä tärkeä asia ei hallitus - neuvoteltuaan asiasta eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kanssa - katsonut voivansa jättäytyä sen ulkopuolelle. Tutkittuamme tarkkaan, mitä tähän paktiin sisältyi ja huomattuamme, että sen sanamuodon mukaan se ei tulisi asettamaan Suomelle mitään velvollisuuksia yli sen, mitä Suomen taholta jo toistakymmentä vuotta on politiikassa noudatettu, nimittäin toimintaa kommunistista myyräntyötä vastaan, annoimme suostumuksemme. Tosin tämä sopimus näyttää olevan niinkuin makkaran kuori, jonka sisälle voi tupata melkein mitä tahansa, mutta liittyessään sopimukseen Suomen taholta on nimenomaan rajoituttu siihen, mitä sopimuksen sanamuoto sisältää.

Olisi väärin väittää, että tämä yhtyminen anti-kominternsopimukseen olisi otettu riemumielin vastaan Suomessa. Päinvastoin on se herättänyt monilla tahoilla masennusta. Sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa olemme koettaneet selittää asiaa vähäpätöiseksi asiaksi. Olemme samalla esittäneet, että jos siitä tehdään suuri periaatteellinen kysymys, olisi vedettävä myöskin tarpeelliset johtopäätökset, jolloin sosialidemokraattisten edustajain olisi erottava hallituksesta. Tätä ei kuitenkaan millään taholla pidetty mahdollisena. Semmoisen askeleen ottamista ei kannatettu enempää eduskuntaryhmän kuin puoluehallinnonkaan taholla eikä myöskään ammattijärjestön toimeenpanevan valiokunnan taholla. Kaksi viikkoa takaperin koolla ollut

puolueneuvosto on yksimielisesti hyväksynyt tämän askeleen ottamisen samoin kuin puolueen ja eduskuntaryhmän toiminnan viime keväästä lähtien.

Mitä suhteisimme Saksaan muuten tulee ovat ne olleet virallisesti normaalit. Saksa on esiintynyt korrektisti Suomea kohtaan ja myöskin auttanut Suomea monessa asiassa, missä muilta tahoilta ei mitään apua ole voitu odottaakaan. Suomessa käy ahkerasti saksalaisia viraite milloin esitelmämatkoilla milloin meidän oloihimme tutustumassa. Samoin lähetetään ahkerasti kutsuja Suomalaisille käyntejä varten Saksassa. Tästä huolimatta linee oikein sanoa, että suurella enemmistöllä Suomen kansasta ei ole suurempaa sympatiaa Saksaa kohtaan. Ainoastaan pienemmät ryhmät maassamme harrastavat saksalaista orientoitumista ja vielä pienemmät ryhmät kannattavat natsi-pyrkimyksiä. Niidenkin keskuudessa esiintyy useita keskenään riiteleviä ja ja kilpailevia ryhmäkuntia. Muuten on mieliala yleensä ollut huomattavasti englantilaisystävällinen. Luottamus Englantia kohtaan on kuitenkin jatkuvasti laskenut kun on voitu havaita Englannin aina toimpiteissään myöhästyneen ja ajaneen avuntarjouksillaan monia pieniä maita turmioon. Arvattavasti tämä mielialan muutos äskeisten sodanjulistusten jälkeen tulee vielä jyrkemmäksi. Onkin kohtalon ironiaa, että Englanti samoin kuin muuten Yhdysvallatkin demokratian nimessä suorestaan ajavat demokratisen Suomen Saksaan syliin.

Vielä on syytä lyhyesti kosketella sisäisiä olojamme.

Se linnarauha, joka enemmän kuin kaksi vuotta takaperin syntyi Neuvostoliiton hermosodan alkaessa, jatkuu yhä edelleen. Vältetään koskettelemasta tulenarkoja kysymyksiä. Suurissa, koko isänmaata koskevilla asioissa kaikki ryhmät ovat yksimielisiä. Myöskin Svenska folkpartiet, jonka edustaja erosi hallituksesta viime kevättalvella, pika-asutuskysymyksen ratkaisun yhteydessä, on uuden sodan syttyessä ilmaissut haluavansa astua uudelleen hallitusvastuuseen. Tämä onkin äskettäin voitu toteuttaa lisäämällä hallituksen lukumäärää yhdellä jäsenellä ja ottamalla siihen Svenska folkpartietin edustaja.

Edellä viitattu yksimielisyys ei kuitenkaan ole aivan täydellinen. Meillä on edelleen maassamme melkoinen määrä kommunisteja, jotka jatkuvasti menevät Neuvostoliiton ystäviä, mutta jotka tällä hetkellä ovat täysin hiljaa. Melkoinen osa johtavista kommunisteista on ollut pakko sijoittaa turvasäilykseen sodan alkaessa.

Toisella kannalla oleviin täytynee myöskin laskea n.s. "kuutoset" ja heidän kannattajansa, joiden lukumäärästä ei ole minkäänlaista käsitystä. Nämä "kuutoset", joihin kuuluu huomattavia entisiä sosialidemokraattisia kansanedustajiakin, ryhtyivät Neuvostoliiton uhkan kireimpänä ollessa esiintymään tavalla, joka nostatti heitä vastaan voimakkaan mielipiteen. He nähtävästi laskelmoivat, että Neuvostoliitto tulisi ennen pitkää valloittamaan koko maan ja toimivat tämän laskelmoitinsa mukaisesti. Heidän toimintansa käsiteltiin yleisesti puukon iskuksi selkään pahimpana heidän hetkenä. Heidän synnyttämässä vastavaikutus esiintyi hyvin voimakkaana. Ryhdyttiin vaatimaan heidän ottamistaan turvasäilöön ja tämä vaatimus esitettiin myöskin hallituksessa, Sosialidemokraattisten hallituksen jäsenten taholta tällaista toimenpidettä kuitenkin vastustettiin. Myöhemmin on asia lähtenyt kulkemaan toista tietä. Heitä vastaan on nostettu tuomioistuimessa syyte valtiopetoksen valmistelusta. Tutkimukset ovat jatkuneet tavattoman kauan, sillä heidät pidätettiin tutkimuksia varten jo heinäkuussa ja vasta äskettäin on juttu ollut ensi kertaa hovioikeudessa vireillä. Sosialidemokraattisen puolueen taholla on ollut vaikea uskoa, että tällaiselle syytteelle saataisiin riittävästi perusteita. Ei ole voitu pitää todennäköisenä, että ainakaan kaikkien "kuutosten" taholla olisi hairahduttu varsinaisiin tekoihin tai edes niitä tarkoittaviin yrityksiin, joskin poliittinen laskelmointi ja siitä johtunut hyökkäily valtakunnan politiikkaa ja erikoisesti sosialidemokraattisen puolueen esiintymistä kohtaan oli jyrkästi tuomitava. Se kannekirjelmä, jonka hovioikeuden kanneviskaali on saattanut äskeittäin sanomalehtien kautta julkisuuteen, on ollut erittäin heikko asiakirja. Vasta myöhemmin ollaan tilaisuudessa näkemään, minkä kannan tuomioistuin asiassa tulee ottamaan.

On selvää, että niin hyvin yleinen suursota kuin oma erikoissotamme ovat asettaneet suuria rasituksia maamme talouselämän kannettaviksi. Kun sota on vaatinut suurimman osan työkykyisestä miespuolisesta kansainaineksesta, on kaikilla aloilla suuri puute työvoimasta. Rautateiden kuljetuskyvystä vaatii puolustuslaitos noin 40 %, joten siviilitarvikkeiden kuljetukseen ei ole riittävästi rautatiekalustoa. Autot ovat suurimmaksi osaksi rintamalla. Tuotanto on kaikista tästä johtuen joko kokonaan pysänyksissä, kuten eräillä aloilla on tapahtunut, tai ainakin kärsii suuresti. Vientä emme voi ylläpitää

tarpeellisessa laajuudessa ja siitä johtuen on tuontikin ollut melkoisesti supistunut. Kun tähän kaikkeen tulee lisäksi vielä huonosta sadosta ja tuotannon supistumisesta johtuva elintarvikepula, voidaan käsittää, että sisäinen elämämme kulkee verrattain raskaasti. Tämä onkin ollut yhtenä syynä, joka on pakottanut kiihkoisimmatkin harkitsemaan miesten palauttamista kotoisiin askareisiin ja siten sotatöiden rajoittamista saavutettujen asemien säilyttämiseen.

Viikko takaperin, itsenäisyyspäivänä, voitiin Suomessa suorittaa tärkeä valtioteko. Tasavallan presidentin julistuksella palautettiin Moskovan rauhassa menetetyt, mutta jälleen vallatut alueet takaisin valtakunnan yhteyteen. Moskovan rauha selitettiin muiltakin osiltaan merkityksensä menettäneeksi. Sen vaikutukset on siten paperilla pyyhitty pois. Sillä ei asia kuitenkaan ole lopullisesti selvä. Vallatut alueet on uudelleen asutettava ja tuotannollinen elämä siellä saatava käyntiin. Me joudumme kuitenkin ottamaan haltuunme raikaturun alueen, jonka ennalleen rakentaminen tulee vaatimaan suunnattomia voimia ja varoja ja lisäksi aikaa. Sinne on toistaiseksi voinut palata vasta n. 60.000 asukasta sieltä paenneesta siirtoväestöä. Tämä asiaintilassa tapahtunut käänne asettaa monet, toista vuotta päiväjärjestyksessä olleet asiat aivan uuteen vaiheeseen. Pika-asutuskysymystä on ruvettava käsittelemään päinvastaisessa järjestyksessä. Karjalaisille on rakennettavatilansa uudelleen entisille asuinpaikoilleen ja ilmeisesti purettava useat niistä toimenpiteistä, joihin heidän asuttamiseksi muussa Suomessa oli ryhdytty. Korvauskysymykset joutuvat uuteen vaiheeseen sen jälkeen kun siirtoväki saa ainakin maapohjan ja useat myöskin rakennukset haltuunsa. Monet muutkin laajat kysymykset kytkeytyvät tämän asian yhteyteen.

Meillä on siten edessämme suunnattomasti vaikeuksia, niinhyvin poliittisia kuin taloudellisia. Vaikeudet eivät ole suinkaan vähentyneet suursodan laajennuttua viikko takaperin yleiseksi maailmanpaloksi. Siitä tulee epäilemättä aiheutumaan monia uusia häiriöitä koko Pohjolelle ja myös meille Suomessa. Mutta me olemme Suomessa suuria optimisteja ja samalla sitkeitä ja sisukkaita. Me olemme vakuuttuneita siitä, että tulemme kaikesta vielä hyvin selviytymään.

Harras toivomuksemme on kuitenkin, että sota ainakin meidän kohdaltamme pian saadaan rajoitetuksi välttämättömään asemeimme puolus-

tamiseen. Samalla rohkenemme toivoa, että ainakin lähimpien naapurimme taholla asemamme ymmärretään ja meille ojennetaan auttava käsi siinä, missä siihen suinkin on mahdollisuuksia. Me voimme kyllä hyvin ymmärtää Ruotsin vaikeudet tässä suhteessa nykyisissä oloissa, joskin usein olemme olleet pettyneitä kääntyessämme Ruotsin puoleen ja saadessamme kielteisiä vastauksia pyyntöihimme.

Edellä olevassa olen koettanut lyhyesti selostaa olojamme ja niiden kehitystä viimeisten 7 kuukauden aikana. Emme puolestamme osaa siihen lisätä mitään ehdotuksia vastaisuuteen nähden. Nähtävästi on eletävä päivästä toiseen ja koetettava pienenäkin kansakuntana selvitä ajan ristiaallokosta niin hyvin kuin voimme. Mihinäkään suurvaltaan emme tällöin voi toivoakaan nojautuvamme tai niiltä vilpittöntä apua saavamme. Ne ovat kaikki kyynillisiä ja ajavat vain omia etujaan. Sitä suuremmalla syyllä olisi pienten valtioiden pysyttävä yhdessä ja tuettava toisiaan.

Väinö Tanners rapport till Nordiska Samarbetskomitens
möte i Stockholm 14/12-41.

När vi senast var samlade i Stockholm den 11 maj innevarande år avgavs här på den finska delegationens vägnar en omfattande skildring av förhållandenas utveckling i vårt land efter avslutandet av Moskva-freden. Av denna skildring framgick, att detta fredsslut, som vi för vår del icke väntat oss mycket av, befunnits fullständigt illusoriskt. Från motpartens, d.v.s. Råds-Unionens sida, visades från första dagen ingen som helst lust att respektera det samma. Vårt land utsattes för påtryckningar, utpressningar och hotelser av mångahanda slag. Genom att underblåsa inre oroligheter försökte man därjämte preparera stämningen inom landet i en riktning som skulle skapa gynnsammare betingelser för ett nytt ryskt angrepp. I redogörelsen framhölls vidare, att allt detta var ägnat att driva den allmänna opinionen närmare Tyskland, den enda stat, som kunde förmodas bilda en någorlunda stark motvikt till den fara, som hotade från Råds-Unionens sida. Till slut berördes i denna redogörelse även de rykten som då var i omlopp rörande en snart förestående sammanstötning mellan Tyskland och Råds-Unionen. Vid denna tidpunkt kunde ifrågavarande rykten emellertid icke tillmätas något större mått av trovärdighet.

I denna stund kunde ingen av oss ans., att vi i verkligheten befann oss så nära utbrottet som vi faktiskt gjorde. Knappt hade en och en halv månad hunnit förfluta, innan det beramade utbrottet ägde rum och de två mäktigaste militärstaterna i världen, Tyskland och Rådsunionen började krig mot varandra.

Sedan dess har mycket hunnit ske. Av lättförstådda orsaker har kriget mellan Tyskland och Råds-Unionen evsatt djupa spår i det allmänna händelseförloppet. Även Finland har berörts mycket nära av dessa händelser. Vårt land har på nytt indragits i ett försvarskrig med allt vad detta innebär. Västmakterna har intervenerat i vårt lands krigföring genom upprepade noter. Finland har även anslutits till den s.k. antikominternpakten. Och slutligen har vi, för en vecka sedan, fått mottaga en krigsförklaring från Englands sida och i tur och ordning ha de brittiska dominions anslutit sig till denna krigsförklaring. Vårt land, som redan hunnit genomgå så skif-

tande öden, får sålunda åter uppleva spännande och farliga tider.

I maj detta år hade vi verkligen inte någon säker känsla av att det kommande händelseförloppet komme att gestalta sig på detta sätt. Ännu så sent som den 5 maj meddelade tyska sändebudet i Helsingfors, att den tyska regeringen icke hade någon anledning att tro på ett krigsutbrott mellan Tyskland och Råds-Unionen. Något senare fick vi i Finland emellertid vissa varsel om vilka möjligheter det närmaste framtidsperspektivet omspände. Sålunda anhöll Tyskland om tillstånd att få föra en division från norr mot söder samt en division från söder mot norr och dessa divisioner skulle mötas i Rovaniemi-trakten. Jämlikt det i september 1940 träffade avtalet om trupptransporter biföll Finland denna framställning. Den tyska regeringen, med vilken Råds-Unionen ännu på den tiden upprätthöll vänskapliga förbindelser, underrättade rådsregeringen om dessa trappförflyttningar. Någon tid senare fick Finland mottaga ett nytt varsel i form av en antydan om att det spända läget mellan de båda stormakterna kunde tillspätsas till krigstillstånd, Detta föranledde Finland att i medlet av juni mobilisera sin försvarsmakt för alla eventualiteter.

När sedermera fientligheterna mellan dessa stormakter helt plötsligt inleddes den 22 juni genom det tyska angreppet mot Råds-Unionen blev även vi i Finland redan på den första dagen utsatta för flygangrepp från Råds-Unionens sida. Detta flygangrepp fortsattes dag för dag och den 25 juni ägde vitt förgrenade, av hundratals flygmaskiner utförda bombardemang rum i Finland. Det förefaller mycket sannolikt, att Finland även utan dessa provokatoriska flygangrepp hade blivit indraget i detta krig, men självklart är, att dessa angrepp formligen tvingade oss att vidtaga anstalter till vårt lands försvar. Sålunda tvingades Finland, 15 månader efter det föregående krigets avslutning, ut i ett nytt påfrestande krig. Detta krig har både officiellt och de facto varit ett rent försvarskrig. Det har varit en från stormektskriget fristående kamp, åsyftande enbart att trygga Finlands intressen. Förloppet av kriget i Finland är känt. Till en början var kampen hård. Råds-Unionen hade uppfört fruktansvärt starka befästningar längs sina nya gränser mot Finland. Endast genom utomordentligt skickligt ledda kringgående rörelser har det varit möjligt att så småningom bana väg förbi dessa befäst-

ningar, föratt därefter förinta dem genom angrepp i flanken och ryggen. Sedan dess har framgången varit både omfattande och snabb. Redan den 16 augusti föll Sordavala i våra händer, den 30 augusti intogs Viborg och den 3 september var hela Karelska Näset klar. Våra trupper drängde även fram över våra gamla gränser. I snabb takt erövrades trakterna öster om Ladoga ända fram till floden Svir varvid annat staden Aunus föll i våra händer. Petroskoi intogs den 1 oktober.

Viktiga delar av det forna Finlands område har emellertid långt senare varit i fiendens våld. Sålunda föll Hangö i våra händer först den 4 december, då ryssarna började draga bort sina trupper. Till vidare ha vi inga säkra uppgifter om hur det står till med öarna i Finska viken och den del av Fiskarhalvön, som tillhör Finland, befinner sig fortfarande i Råds-Unionens våld.

I samband med detta krig har vi kunnat göra samma slags iakttagelser som Tyskland i samband med sitt fälttåg mot Råds-Unionen. Råds-Unionen hade genomfört en utomordenligt stark befästning av de områden, som låg bakom den nya gränsen. Men även i Öst-Karelen, längs den förra riksgränsen i öster, hade grundliga befästningsarbeten utförts. Talrika strategiska järnvägar och ännu flera strategiska landsvägar samt uppskattningvis omkring 90-tal flygfält hade man anlagt längs denna gräns. Allt tydde på att man haft för avsikt att snart åter angripa Finland och då även draga försorg om att angreppet skulle krönas med en snabbare och grundligare framgång än den förra gången.

Vi i Finland har betraktat detta krig såsom ofrånkomlig nödvändighet för att avvärja ett dödligt hot. Icke utan förvåning har vi därför lagt märke till den skiftande opinionen på annat håll i världen, enkannerligen i de skandinaviska länderna. Man har icke alltid kunnat, eller kanhända icke alltid velat förstå vår hållning. I Norge, som är ett av Tyskland härtagat land, har man rent av känt bitterhet mot oss. Meningarna i Sverige har ej heller, enkannerligen i början av kriget, varit överhövan välvilliga mot oss.

Vi i Finland är emellertid helt förvissade om att det hade gått oss illa, därest denna lyckliga vändning icke hade inträffat och om vi icke genom detta krig erbjudits en möjlighet att avlägsna

det dödliga hot, som svävade över våra huvuden. När man förehåller oss, att vi är vapenbröder med samma land, som förtrycker Norge och även utövar den dominerade makten i Danmark, så måste från vår sida den invändningen göras, att dylika sammanställningar är både skeva och missvisande. Naturligtvis är både Norges och Danmarks ställning djupt beklaglig. Hade förhållandena emellertid fått utvecklas i enlighet med Råds-Unionens planar, så hade hela det finska folkets undergång varit oundviklig. Alltsedan medeltiden har här ju icke förekommit något utplånande av hela folk i stil med vad Råds-Unionen inlett i de länder den lagt under sitt välde. De baltiska länderna och bland dem i synnerhet Estland utgör fruktansvärda exempel i detta avseende. Den mest omedelbara faran för oss hotade från Råds-Unionens sida. Det har sålunda i första hand legat i vårt intresse att avvärja den från detta håll hotande faran och om möjligt avlägsna den även på längre sikt. Genom det nu pågående kriget hoppas vi åtminstone kunna försvara vår östra gränne, även om det icke lär vara möjligt, att för allan framtid eliminera ett folk på ca 200 miljoner från europisk politik. I jämförelse med detta hot från öster måste Finland betrakta den fara, som möjligen hotar från Tysklands sida, såsom sekundär.

Såsom städse i historien har ej heller denna episod kunnat utspelas utan ovidkommande inblandning i jämviktspolitikens namn. Såväl England som Förenta Staterna, som ingått förbund med Råds-Unionen, har lagt i dagen ett anmärkningsvärt stort intresse för Finlands försvarskrig. Man kan väl förstå bevekelsegrunderna till detta intresse. Dessa länder eftersträvar att upprätthålla Råds-Unionens motståndskraft så länge som möjligt. De letar därför efter möjligheter att sända hjälp till Råds-Unionen. I brist på andra förbindelseleder är Murman-banan och delvis även Stalin-kanalen nu utomordenligt betydelsefulla. Dessa länder betraktar därför ett hot emot ifrågavarande förbindelseleder såsom ett hot mot sina intressen. Vidare räknar de självfallet med det faktum, att kriget mot Finland binder in mot 30 divisioner ryska trupper, som i annat fall kunde sättas in på andra frontavsnitt. Vi har sålunda i viss mån kunnat förstå dessa två stormakters intresse, även om vi icke förmått fatta deras tal om något hot från Finlands sida mot deras egen säkerhet, lika litet som vi kunnat förstå deras mot Finland riktade hotelser och de åtgärder dessa hotelser sedermera föranlett.

Såsom efter första varsel om det intresse dessa stormakter hyste för Finland, ägde ett samtal med Finlands sändebud i Washington, herr Irocopé, rum den 18 augusti. Vid detta samtal lät man förstå, att Råds-Unionen möjligen vore böjd för att förhandla om fred med Finland. Då inga detaljerade besked emellertid erhöles och ej ens något klart besked^{om} huruvida detta var att betrakta som ett anbud, fann man sig icke kunna fästa något avseende vid saken. Det egentliga meningsutbytet med dessa stormakter inleddes med att England den 28 september lät tillställa Finlands regering en not, i vilken Finland uppfordrades att draga tillbaka sina trupper bakom den förra riksgränsen av år 1939. Detta krav avböjdes under hänvisning till de garantier Finlands trygghet krävde. Följande steg var Förenta Staternas not en månad senare, eller den 27 oktober, på vilken från finländsk sida ett utförligt motiverat svar i avböjande riktning avgavs den 11 november. Härefter kunde man emellertid lägga märke till, att både Englands och Förenta Staternas regeringar till följd av påtryckningar från Råds-Unionens sida råkade i en allt svårare belägenhet samt att den allmänna opinionen särskilt i England började kräva radikalare åtgärder mot Finland. Detta utlöste en ny not från England och denna not tillställdes Finlands regering en månad senare, eller den 28 november. Innehållet i denna not avvek i betydande mån från den föregående. Nu krävde man icke längre, att Finland skulle draga tillbaka sina trupper inom sina förra gränser, utan man nöjde sig med att meddela, att därest Finland icke intill den 5 december avslutar krigsoperationerna och drar sig ifrån allt aktivt deltagande i fientligheterna, komme Englands regering icke att ha någon annan möjlighet än att förklara att krigstillstånd är rådande mellan de båda länderna. Notens utmynnade sålunda i ett ultimatum, men kraven hade ju lindrats i betydande mån.

Denna sistnämnda not besvarades på Finlands regerings vägnar den 4 december, varvid meddelades, att Finlands stridskrafter i denna stund icke längre befann sig långt från uppnåendet av sina strategiska mål, nämligen befrielsen av de till Finland hörande riksområden, som gått förlorade genom Moskva-freden samt oskadliggörandet av de baseringsområden, från vilka fienden rustat sig att rikta ett förintande slag mot Finland.

Samtidigt med att detta svar avgavs till England informerades vederbörande muntligen och i förtroende om att krigsoperationerna komme att avslutas inom de allra närmaste dagarna. Vi hade därför fullt skäl att emotse, att denna nya demarche icke komme att leda till mera vittgående åtgärder. Stor var därför häpnaden i vårt land, när vi den 6 december till en början per radio och sedermera genom en speciell not erhöill meddelande om att Englands regering ansåg sig vara i krig med Finland. I snabb takt och i tur och ordning följde sedan liknande förklaringar från Kanada, Australien, Nya Zeeland, Syd-Afrika m.fl.

Det är särskilt värt att lägga märke till, att dessa krigsförklaringar ägde rum just på den dag, då man i Finland firade självständighetens 24 årsdag. Det återkallade i livligt minne självständighetsdagen ett år tidigare, då Molotov kallade Finlands representant i Moskva till sig för att delge honom Råds-Unionens krav med avseende å det förestående presidentvalet i Finland. I Finland har man icke haft lätt att förstå, att England, som under vårt vinterkrig nästan med våld ville sända en hjälpkår till Finland i dess kamp mot Råds-Unionen, nu när denna kamp fortgår finner detta föranleda en krigsförklaring mot Finland. Många gånger har tankarna sedan dess kretsat kring frågan om hur det nu skulle se ut i världen, om Finland hade mottagit Englands anbud att sända en hjälpexpedition. Ätminstone vore England och Råds-Unionen icke i dag i förbund med varandra.

Emellertid är det för ögonblicket sålunda ett faktum, att krigstillstånd råder mellan Finland och hela det statsblock, som befinner sig i krig med Tyskland. Med andra ord sagt: Vi är åtminstone nominellt med i stormaktskriget, något som vi hela tiden försökt undvika med alla medel. Troligen har dessa krigsförklaringar dock varken nu eller inom den alla närmaste framtiden några skadliga följder för Finland lika litet som de direkt gagnar England, ty det är obegripligt, på vilket sätt England m.fl. stater just nu skulle kunna föra krig mot Finland. Däremot kan denna förändring av läget välle mycken skada framledes och särskilt i samband med det kommande fredsslutet. För sin egen del kommer Finland dock att på allt sätt försöka undvika alla egentliga krigsoperationer, för att därigenom förekomma ytterligare komplikationer.

Denna nya vändning i läget kom vid en för oss synnerligen oläglig tidpunkt. Den allmänna opinionen i Finland hade just blivit mogen för en avslutning av krigsoperationerna. Den engelske regeringen hade även, såsom redan antytts, underhand informerats härom. Några dagars dröjsmål med krigsförklaringen hade därför gjort den överflödig.

I detta sammanhang är det skäl att med beklagande erinra om, att den "fria" norska regeringen i London med anledning av dessa händelser funnit sig nödd att bortkalla sitt sändebud i Finland. Med tanke på de nordiska relationerna har vi satt värde på att ha honom i Helsingfors och vi har även avböjt tyska önskemål om att avvisa honom. Själv kunde det norska sändebudet icke förstå den nygaardsvoldska regeringens åtgärd och han förmodade att den dikterats av yttre tvång. Så stor frihet åtnjuter sålunda "det fria Norges" regering.

I detta sammanhang är det kanhända skäl att i korthet beröra vårt krigs syften och mål. I det föregående har redan understrukits, att vi fattat vårt krig enbart som ett rent försvarskrig. Det oaktat har Finlands stridskrafter kommit att överskrida vår gamla gräns och erövra betydande områden i Ost-Karelen, förstörande därvid där befintliga rustningsanläggningar. Allt detta har förklarats vara av de strategiska målen påkallade åtgärder. Härom har fullständig enighet dock icke varit rådande i Finland, Sålunda framställdes från socialademokratiska partiets och den socialdemokratiska riksdagsgruppens sida omedelbart vid krigets utbrott en allvarlig vädjan, att krigsoperationerna icke måtte utsträckas utöver rikets gamla gränser. Vår vädjan har emellertid icke beaktas. Vi har emellertid icke ansett oss böra skapa oenighet på denna punkt, enkannerligen med tanke på att delade meningar i viss mån råder i detta avseende inom vårt eget parti. För lojalitetens skull och av yttre hänsyn har vi givit vårt stöd åt vårt lands politik under de senaste månaderna. Vid en nyss hållen konferens med regeringen och högkvarteret har även en lösning nåtts sålunda, att krigsoperationernas offensiva karaktär kunde upphöra, så snart den viktiga försvarslinjen Karhumäki erövrats. Detta har skett genom att själva Karhumäki intogs den 6 december. Det blir möjligt för våra försvarskrafter att upprätta en jämförelsevis gynnsam försvarsfront på detta avsnitt.

Härefter kan det vara skäl att övergå till att behandla våra relationer till den stormakt, som befinner sig på den andra sidan om barrikaden, våra relationer till Tyskland. I det föregående har redan framhållits, att Råds-Unionens politik drev oss allt närmare Tyskland. Märkligt nog har de västliga demokratiernas politik under de senaste månaderna tjänat samma syfte. Med hänsyn till Finlands nuvarande geografiska läge, står oss ej heller någon annan utväg öppen än att upprätthålla så goda förbindelser som möjligt med Tyskland. Redan före det nu pågående kriget, i medlet av juni, avbröt England våra förbindelser med den övriga världen över Ietsamo, efter att därförinnan redan ha berett oss betydande svårigheter i detta avseende. Därefter står endast Östersjön öppen för oss och över den vägen till Mellan- och Syd-Europa. Hela vårt lands ekonomi är beroende av att våra relationer till Tyskland förblir normala. Av vårt lands hela utrikeshandel går för närvarande 93 % till eller över Tyskland. Vi har ett trängande behov av livsmedel och allehanda råvaror och dem kan vi icke få på någon annan väg.

Det oaktat hälsades meddelandet om att Tysklands regering hoppades att Finland måtte ansluta sig till antikominternpakten icke med odelat angenäma känslor i Finland. Önskemål i denna riktning hade riktats till oss redan i juli och sedermera återkom man till saken. En förhoppning om att Finland måtte ansluta sig till tremaktspakten har även antytts, men varje förslag i denna riktning har bestämt avvisats från finländskt håll. Likaså avgav Finlands regering ett avböjande svar, när det slutliga förslaget om anslutning till antikominternpakten framställdes. Då man från tyskt håll emellertid tillmätte saken en utomordentlig vikt ansåg regeringen - efter att konfererat i ärendet med riksdagens utrikesutskott - att den icke kunde stanna utanför. Sedan vi noga undersökt, vad denna pakt innebär och efter att ha konstaterat, att dess ordalydelse icke komme att ålägga Finland några nya förpliktelser utöver vad som tillämpats i finländsk politik i över ett decennium, nämligen en aktiv kamp mot det kommunistiska mullvadsarbetet, gav vi vårt samtycke. Visserligen förefaller denna pakt att vara som ett korvskinn, som kan fyllas med litet av varje, men vid anslutningen har man från Finlands sida uttryckligen reserverat sig mot allt, som saknar stöd i paktens ordalydelse.

Det vore oriktigt att göra gällande, att denna anslutning till antikominternpakten hälsats med jubel i Finland. Den har tvärtom väckt förstämning på många håll. Inom det socialdemokratiska partiet har vi försökt bagatellisera hela saken. Samtidigt har vi framhållit, att om man verkligen skjuter fram detta till en stor principiell fråga, så må även de sakliga konsekvenserna härav dragas, varvid de socialdemokratiska representanterna borde utträda ur regeringen. Detta har emellertid icke ansetts möjligt på något håll. Ett sådant steg tillstyrktes varken av den socialdemokratiska riksdagsgruppen eller av partistyrelsen, ej heller av den fackliga landsorganisationens verkställande utskott. Socialdemokratiska partirådet, som sammanträdde för två veckor sedan, har likaså enhälligt godkänt detta steg liksom även partiets och riksdagsgruppens verksamhet sedan senaste vår.

Vad våra relationer till Tyskland för övrigt beträffar så har de varit normala. Tyskland har uppträtt korrekt mot Finland och även lämnat hjälp i många avseenden, i vilka man icke ens kunnat påräkna någon hjälp från annat håll. Finland har täta besök av tyska gäster, som kommer för att hålla föredrag eller för att studera våra förhållanden. Likaså inbjuder man titt och tätt finländare att besöka Tyskland. Det oaktat lär man träffa det rätta om man framhåller, att det stora flertalet av Finlands folk icke hyser någon större sympati för Tyskland. Endast mindre grupper i vårt land är anhängare av den tyska orienteringen och ännu fåtaligare är de grupper, som är övertygade anhängare av nazistiska strävningen. Bland dem uppträder flera inbördes rivaliserande och konkurrerande grupper. För övrigt har stämningen varit anmärkningsvärt starkt pro-engelsk. Förtroendet för England har dock gått stadigt tillbaka efterhand som man kunnat iaktaga, att England ständigt kommit för sent med sina åtgärder och genom sina anbud om bistånd lockat mycket litet land i fördärvet. Förmodligen kommer denna omsvängning i opinionen att framträda ännu mera markant efter de senaste krigsförklaringarna. Det är ju en bitter ödets ironi, att England likasom även Förenta Staterna i demokratins namn rent av driver det demokratiska Finland direkt i Tysklands armar.

Ytterligare är det skäl att i denna översikt beröra våra inre förhållanden.

Den borgfred, som upprättades för över två år sedan, då Råds-Unionen inledde sitt nervkrig mot vårt land, upprätthålles fortfarande. Man undviker att beröra eldfångda frågor. I de stora, hela fosterlandet berörande angelägenheterna, är alla grupper eniga. Även Svenska folkpartiet, vars representant utträdde ur regeringen senaste vårvinter i samband med avgörandet av frågan om snabbkolonisationen, har efter det nya krigsutbrottet deklarerat sin redobogenhet att ånyo övertaga sin andel av regeringsansvaret. Detta har även helt nyss kunnat ordnas sålunda, att antalet medlemmar i regeringen ökats med en, varigenom det blev möjligt att bereda plats i regeringen för Svenska Folkpartiet.

Ovan antydda enighet är emellertid icke fullständig eller total. Vi har fortfarande i vårt land ett betydande antal kommunister, som fortfarande torde hysa vänskap för Råds-Unionen, fastän de för närvarande håller sig fullständigt stilla. Det har befunnits nödvändigt att taga ett avsevärt antal ledande kommunister i skyddshäkte vid krigsutbrottet.

Till de fronderande trupperna måste man även hänföra de s.k. "sexlingarna" och deras anhängare, om vilkens antal man icke har någon bestämd uppfattning. Dessa "sexlingar", vilkas grupp även räknar några framträdande förutvarande socialdemokratiska riksdagsmän, började vid den tidpunkt, då hotet från Råds-Unionens sida var allra mest överhängande, uppträda på ett sätt, som väckte en stark opinion emot dem. De räknade tydligen med att Råds-Unionen inom kort komme att erövra hela vårt land och lät dessa spekulationer bestämma sitt handlingssätt. Deras verksamhet uppfattades allmänt som ett knivhugg i ryggen i en stund, då faran var överhängande. Den reaktion de framkallade var utomordentligt stark. Man krävde, att de skulle tagas i skyddshäkte och detta krav riktades även direkt till regeringen. De socialdemokratiska medlemmarna i regeringen motsatte sig emellertid en sådan åtgärd. Sedermera har deras sak utvecklats längs andra linjer. De har dragits inför domstol anklagade för förberedelse till högförrederi. Undersökningarna har dragit osedvanligt länge ut på tiden, ty de anhölls för undersökningar och förhör redan i juli och först helt nyss har målet varit uppe till första behandling inför hovrätten. I socialdemokratis kt

håll har man svårt att tro på möjligheten att prestera en hållbar grund för denna anklagelse. Man har icke kunnat finna sannolikt, att dessa "sexlingar" - åtminstone icke alla - gjort sig saker till konkreta gärningar eller ens försök i denna riktning, Även om deras politiska spekulationer samt deras angrepp mot rikets allmänna politik och särskilt mot det socialdemokratiska partiets hållning måste fördömas på det skarpaste. Den anklagelseakt advokatfiskalen vid hovrätten nyligen låtit offentliggöra i tidningspressen är ett synnerligen svagt aktstycke. Det återstår att se, vilken ståndpunkt hovrätten kommer att intaga i denna sak.

Det är klart, att både det pågående stormaktskriget och vårt eget särskilda krig utsatt vårt lands ekonomiska liv för betydande påfrestningar. Emedan själva krigföringen tar i anspråk den allra största delen av den arbetsföra manlige befolkningen, råder på alla områden en känbar brist på arbetskraft. Av järnvägarnas transportkapacitet tas ungefär 40 % i anspråk för försvarsmaktens räkning och härigenom uppstår brist på rullande järnvägsmaterial för transport av civilvaror. Största delen av landets samlade bilpark befinner sig vid fronterna. Till följd av allt detta är produktionen på vissa områden fullständigt lamslagen och på andra områden kämpar den med stora svårigheter. Vi förmår icke uprätthålla vår export i önskvärd och nödvändig omfattning och till följd därav har även importen minskats avsevärt. När till allt detta kommer den av en fälslagen skörd och en allmän produktionsminskning framkallade livsmedelsbristen, lär det icke vara svårt att fatta, att livet i Finland är tämligen betryckt. Detta har även varit en bidragande orsak till att tvinga även de ivrigaste elementen att allvarligen överväga möjligheterna att hemförlova manskap från armén och sålunda begränsa krigsoperationerna till att endast omfatta bevarandet av redan uppnådda ställningar.

För en vecka sedan, på självständighetsdagen, kunde en betydelsefull statshandling äga rum i Finland. Genom en proklamation av republikens president blev de genom Moskva-freden förlorade men sedermera återerövrade områden återförenade med riket. Även i övriga avseenden blev Moskva-fredens bestämmelser annullerade. I så pappret är dess verkningar sålunda strukna. Härmed är saken dock icke slutgiltigt klar. De återerövrade områdena måste befolkas på nytt och produktionslivet måste fås i gång. Vi har ju övertagit ett skövlat område, vars återställande i samma skick som förut kommer att kräva

enorma mängder av arbete och kapital samt en lång tid. Hittills har endast ca. 70.000 personer av den förflyttade befolkningen kunnat återvända. Denna vändning i utvecklingen har bringat en rad för över ett år sedan aktuella frågor i ett fullständigt nytt sked. Snabbkolonisationsfrågan måste sålunda nu behandlas i motsatt ordning. De förflyttade karelarnas forna lägenheter måste istandsättas och tydligen blir det möjligt att upphäva flera av de åtgärder, som redan hunnit inledas för att bereda dem besättningsmöjligheter på annat håll i Finland. Ersättningsfrågan kommer likaså i ett nytt skede, sedan den förflyttade befolkningen fått möjligheter att återfå åtminstone själva jorden och många även sina byggnader. Många andra vittbärande frågor anknyter sig även till detta problemkomplex.

Vi står sålunda inför enorma svårigheter både av politisk och ekonomisk art. Dessa svårigheter har ingalunda minskats genom stormaktskrigets utvidning för en vecka sedan till ett allmänt världskrig. Denna krigsutvidning kommer för visse att medföra nya rubbningar för hela Norden och även för oss i Finland. Men vi i Finland är oförfäktade optimister och vi har vår seghet och sisu. Vi är förvissade om att vi dock sist och slutligen skall klara oss igenom alla svårigheter.

Vår innerligaste förhoppning är emellertid, att krigsoperationerna åtminstone för vårt vidkommande så snart som möjligt skall kunna begränsas till att endast gälla det nödvändiga försvaret av våra positioner. Därjämte vågar vi hysa den förhoppning, att man åtminstone bland våra närmaste grannar skall förstå vår ställning och i mån av möjligheter räcka oss en hjälpende hand. För vår del kan vi nog samt förstå Sveriges svårigheter i detta avseende under nuvarande förhållanden, även om vi självfallet icke kunnat undgå att känna besvikelse de gånger vi fått avslag på våra framställningar till Sverige.

I detta föregående har jag givit en fragmentarisk konturteckning av förhållandena i vårt land och utvecklingen under de senast förflutna 7 månaderna. För vår del har vi inga förslag att tillägga för framtiden. Synbarligen gäller det att försöka hanka sig fram dag för dag och som en liten nation försöka rida ut tidens stormar

så gott vi förmår. I detta läge kan vi icke hysa några som helst förhoppningar om att kunna sätta vår lit till någon stormakt eller räkna med oförbehållsam hjälp från något stormaktshåll. Alla är de lika cyniska och tillvaratar i främsta rummet endast sina egna intressen. Desto större skäl vore det därför för de små staterna att försöka hålla ihop och stöda varandra.